

Orangebandade parkmätaren, *Eulithis pyropata* (Lepidoptera, Geometridae), en för Sverige ny fjärilsart

[The first Swedish record of *Eulithis pyropata* (Lepidoptera, Geometridae)]

MATS GÅRLIN

Framåt kvällen den 28 juli 1993 föll temperaturen på Gotland, i likhet med föregående kvällar, till en nivå som inte inspirerade till fjärilsfångst. Icke desto mindre tände jag en lampa i en trädgård i Burgsvik på södra delen av ön. När jag vid halvtvåtiden senare på natten återvände, kontrollerade jag rutinmässigt lampan. Bland de mycket få fjärilar som kommit fram fann jag en hane av orangebandade parkmätaren *Eulithis pyropata* (Hb). Exemplaret är såvitt jag vet det hittills enda av arten som påträffats i Sverige.

E. pyropata är utbredd från Japan till Nordosteuropa. Den är i vårt närområde känd från Finland, de baltiska staterna, Polen samt f.d. Östtyskland (Skou 1984). I Finland, där *E. pyropata* första gången noterades 1931, finns nu en större population på några öar söder om Helsingfors. I övrigt tas ströddjur utmed kusten öster om Helsingfors (Jaakko Kullberg genom Nils Ryrholm). I Estland är *E. pyropata* känd sedan länge och har de senaste årtiondena expanderat kraftigt och finns nu relativt talrikt ända ut till Estlands västra kustlinje. Beträffande Lettland och Litauen beskrivs *E. pyropata* som utbredd men sällsynt (Toomas Tammaru genom Nils Ryrholm).

Fjärilens utseende är mycket karaktäristiskt och en förväxling med andra arter låter sig i praktiken inte göras (se Fig. 1). Larven lever i juni till början av juli på svart vinbär (*Ribes nigrum*). Flygtiden anges till juli och augusti (Skou 1984).

E. pyropata är knuten till människopåverkade marker där svart vinbär (*Ribes nigrum*) förekommer. Fångstplatsen för det svenska exemplaret ligger i ett område av tämligen gles, huvudsakligen äldre, villabebyggelse. Området är troligen mycket dåligt utforskat ur fjärilssynpunkt. Frånsett mina egna aktiviteter, som begränsar sig till ett fåtal fångstkvällar under 1992 och 1993, känner jag inte till några studier av fjärilsfaunan. Jag har inte, vare sig före eller efter fyndet, bedrivit någon riktd eftersökning av arten. Om fyndet representerar

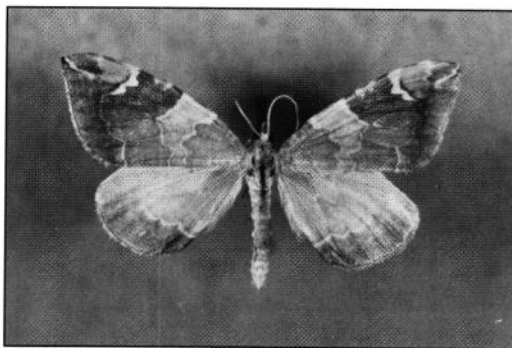

Fig. 1. Det första svenska exemplaret av orangebandade parkmätaren *Eulithis pyropata*, en hane från Gotland, Burgsvik, 28 juli 1993. Leg. Mats Gårlin. Foto: Håkan Elmquist.

The first individual of *Eulithis pyropata* found in Sweden. A male captured at Burgsvik, Gotland on the 28th of July 1993.

en fast förekomst eller är resultatet av en migration över Östersjön, får framtiden utvisa.

Som svenskt namn föreslår Silverberg (1994) orangebandad parkmätare.

Tack

Slutligen vill jag rikta ett tack till Håkan Elmquist för hjälp med fotograferingen och synpunkter på innehållet. Vidare tackar jag Jaakko Kullberg, Helsingfors, och Toomas Tammaru, Åbo, för information om artens status i Finland och de baltiska staterna. Stort tack också till Nils Ryrholm för att han tagit fram och förmedlat uppgifterna från Kullberg och Tammaru.

Litteratur

- Silverberg, H. 1994. Förslag till ytterligare svenska fjärilsnamn. Stencil. Helsingfors universitet.
Skou, P. 1984. Nordens Målere. København & Svendborg (Fauna- & Apolloböger).

Summary

On the relatively cool night of 28th July 1993, a single specimen of *Eulithis pyropata* (Hb) was captured for the first time in Sweden. The find was made in a garden in Burgsvik on the southern part of the Baltic island Gotland. Whether this moth

belongs to a resident population or is a migrant from expanding populations in the Baltic countries remains to be found ut.

Mats Gårlin, Hagaholmsvägen 50, S-632 39 Eskilstuna, Sweden.

Bidrag till kännedomen om svenska skalbaggar 23

[Contributions to the knowledge of Swedish beetles 23]

STIG LUNDBERG

Silphidae. Asbaggen *Dendroxena quadrimaculata* (Scopoli) tas vanligen i samband med bankning av ungekar med larvångrepp av bl.a. ekvecklare, då såväl imagon som larven jagar fjärilslarver uppe i ekarna i maj-juni.

När Sven-Erik Nilsson och jag den 7.IX.1992 letade efter knäppare i nästan helt sönderfallna, rödmurkna ekgrenar liggande på backen intill Halltorpsreservatet, Öland, sprätte det fram en imago av *Dendroxena*. En närmare undersökning av ytlagret under ekgrenen resulterade i att ett 10-tal imagos och även en puppa påträffades liggande ytligt i puppkammare i jorden. Fyndet gjordes intill en ca 2 dm grov ek i vars krona säkerligen artens larver jagat fjärilslarver under sommaren. Mig veterligt föreligger tidigare inget fynd av arten på hösten i Sverige och endast enstaka exemplar är kända från reservatet, säkerligen beroende på att *Dendroxena* är svår att komma åt i den höga ekskogen.

Staphylinidae. *Microdota wireni* Brundin. Fynd av denna kortvinge, som tidigare bara var känd i form av typexemplaret insamlat den 23.III.1938 vid Lundsberg i Värmland, har jag rapporterat från en våröversvämning vid Persön utanför Luleå i Norrbotten (1971). Arten togs i stort antal de närmast följande åren, men bara vid översvämning på samma lokal och varje år vid högsta vattenstånd. Totalt erhöles flera 100 exemplar ända tills en fördjupning av aktuellt dike 1977 resulterade att vårflo den nästan helt eliminerades.

Mig veterligt har *Microdota wireni* inte återfunnits i något ytterligare landskap. I samband med försök att insamla kortvingen *Omalium muensteri* Bernhauer, som påträffats som ny för Sverige i Kalix vid älvstranden (Lundberg 1984), erhöles ett exemplar av *Microdota wireni* den 7.X.1989 vid sällning av lövförna. Ett exemplar togs dessutom i bilhåv den 21.VI.1986 i domänreservatet Blåkölen, en lokal som tidigare beskrivits (Lundberg 1989).

Thecturota marchii (Doderö) är en särpräglad liten kortvinge (ca 1,5 mm med mittfåra på främre delen av huvudet), som tagits främst i jäsande komposthögar i Skåne på flera lokaler och i Uppsala (Ehnström in litt.).

Jag erhöil ett exemplar den 14.XI.1989, vid sällning av bark på tallvirke infört från Frankrike till Haraholmen utanför Piteå.

Vid bilhåvning den 18.VII.1991 mellan Kalix-Karlsborg-Sangis-Kalix mellan kl 16-18 var arten dominant i fångsten. Inte mindre än 24 exemplar fanns i provet och sannolikt är att huvuddelen hamnat i håven då jag passerade virkesupplagen i Karlsborg. Arten är även i Finland tagen i bilhåv, men då endast i enstaka exemplar (Jyrki Muona in litt.).

Eucnemidae. Röttsvampbaggen *Microrhagus lepidus* Rosenhauer kläcktes i flera exemplar ur vitrötade ekgrenar tagna intill Halltorpsreservatet, Öland, våren 1992. Anmärkningsvärt är att arten tidigare inte är påträffad i detta område, som hör